

**ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (ΚΠΕ)
ΚΟΡΔΕΛΙΟΥ – ΕΥΘΥΜΙΟΥ**

Αν. Παπανδρέου 2 & Κατσαντώνη Τ.Κ. 56334
Τηλ. 2310 707150 fax 2310 757130
www.kpe-thes.gr e-mail: kpe-thes@otenet.gr

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 2^ο ΕΠΙΠΕΔΟΥ
Πρόγραμμα & εργασίες επιμορφωτικού σεμιναρίου

Προλεγόμενα:

Με την υπ. αρ. 19702/Γ7 έγκριση του ΥΠ.Δ.Μ.Θ η Παιδαγωγική Ομάδα του ΚΠΕ Κορδελιού – Ευόσμου υλοποιεί το επιμορφωτικό σεμινάριο που προγραμματίστηκε για εκπαιδευτικούς του νομού Θεσσαλονίκης με εμπειρία στην Π.Ε. για την τρέχουσα σχολική χρονιά. Για την απρόσκοπτη υλοποίηση των εργασιών του σεμιναρίου η παιδαγωγική ομάδα του ΚΠΕ αφού μελέτησε προσεκτικά τα δεδομένα π.χ. διαθέσιμος χρόνος εκπαιδευτικών (απόγευμα μετά το σχολείο), αριθμός συμμετεχόντων, εμπειρία, χώροι εξέλιξης του σεμιναρίου κ.α. διαμόρφωσε τη φυσιογνωμία της δράσης προκειμένου:

- α) να αναδεικνύεται η συνεργασία, η συνεννόηση και η αυτενέργεια όλων των εμπλεκομένων στο επιμορφωτικό σεμινάριο
- β) το συνολικό μορφωτικό – διδακτικό αντικείμενο να προάγει την εκπαίδευση για την πραγματικότητα. Πιο συγκεκριμένα η επιμορφωτική δράση να ανταποκριθεί στο κάλεσμα της βιώσιμης – αειφόρου ανάπτυξης, στους κανόνες, τις αρχές, τα χαρακτηριστικά και τη φυσιογνωμία μιας εκπαίδευσης που πορεύει και πορεύεται προς την αειφορία.
- γ) να καλλιεργηθεί κύρια η ανάγκη εφαρμογής μεθοδολογικών προσεγγίσεων, οι οποίες να ανταποκρίνονται στη θεωρία των συστημάτων
- δ) να αναπτυχθεί η παιδεία που θα νοιάζεται και θα «σπουδάζει» ως μορφωτικό – περιβαλλοντικό αντικείμενο τη «βιώσιμη πόλη».

Οι άγονες πόλεις λιμνάζουν... Οι γόνιμες προχωρούν...

Πρόγραμμα Εργασιών Επιμορφωτικού Σεμιναρίου «Β ι ώ σ ι μ η Π ό λ η»

1^η Μέρα: Πέμπτη 7 Απριλίου, ώρα 17.00 – 19.00

Ολομέλεια: Αίθουσα Διαπολιτισμικού Λυκείου, Εθνικής Αμύνης 8

Εισαγωγή στις εργασίες του σεμιναρίου : Υπευθ. Φ. Μοντεσάντου, Γ. Υφαντής

- 1. Χρ. Αθανασίου:** Το ΚΠΕ Κορδελιού-Ευόσμου.
- 2 Γ. Υφαντής:** Γνωριμία ομάδας.
- 3. Ζ. Αγγελίδης:** Η φυσιογνωμία του σεμιναρίου
- 4. Ε. Παπαδημητρίου:** Βιωσιμότητα και συστημική προσέγγιση
- 5. Φ. Μοντεσάντου:** Ομάδες εργασίας.

Περίληψεις Εισηγήσεων Σεμιναρίου

1.Χρυσούλα Αθανασίου: Λίγα λόγια για το ΚΠΕ

Στο Κ.Π.Ε. Ελευθερίου Κορδελιού δραστηριοποιούμαστε στο όραμα μιας παιδείας που ενεργοποιεί το νέο άνθρωπο. Που τον βοηθά να κατακτήσει νέες μορφές λόγου και κριτικής σκέψης. Είμαστε δίπλα στους συναδέλφους εκπαιδευτικούς που δημιουργούν και μοιράζονται τη δημιουργία τους με τους μαθητές τους. Στους πολίτες – συμπολίτες μας που νοιάζονται και παρεμβαίνουν με κάθε τρόπο προληπτικά, διορθωτικά και βελτιωτικά, φροντίζοντας ενεργά το περιβάλλον της πόλης τους, Ως παιδαγωγική ομάδα του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Ελευθερίου Κορδελιού Ευόσμου προσπαθούμε:

Να αναδείξουμε το περιεχόμενο των εννοιών, βιωσιμότητα - αειφορία, ως ποιοτικά στοιχεία της καθημερινής μας ζωής.

Να αναπτύξουμε τις παιδαγωγικές – διδακτικές διεργασίες που ερμηνεύουν κριτικά τη σχέση ανθρώπου – φύσης – κοινωνίας.

Να διαπλάσουμε παιδαγωγικούς – διδακτικούς όρους και συνθήκες, οι οποίες θα δημιουργούν αυτόνομες και αυτοσυνείδητες προσωπικότητες, ικανές να πραγματευονται τις ανάγκες και τις προσδοκίες τους στη βάση της συνεννόησης, της συνεργασίας, της αλληλεγγύης, του δικαίου και της ηθικής.

Να συνδέσουμε την Π.Ε. με το όραμα για μια άλλου είδους σχέση των ανθρώπινων κοινωνιών με τη φύση και τον άνθρωπο. Μια βιώσιμη σχέση η οποία θα οικοδομεί και θα οικοδομείται στη βάση της συνύπαρξης με τους «άλλους».

Να υπερβούμε την κοινωνία που αντιγράφει, αναπαράγει, υπηρετεί και προωθεί τον καταναλωτισμό.

2.Γιώργος Υφαντής: Γνωριμία Ομάδας:

Η γνωριμία των μελών μιας ομάδας αποτελεί μια σημαντική προϋπόθεση για την επιτυχία της, στο έργο που έχει αναλάβει. Μόνο όταν έχουμε αποδεχθεί την παρουσία του “άλλου” ως ισότιμο συνομιλητή, μόνο τότε έχουμε και τη δυνατότητα να πράξουμε μαζί, ώστε να υλοποιήσουμε αποτελεσματικά, όσα έχουμε συζητήσει, όσα έχουμε σχεδιάσει μέσα στην ομάδα μας.

Στην έναρξη των εργασιών, με βιωματικό τρόπο θα προσπαθήσουμε να γνωριστούμε, έχοντας βέβαια στο νου μας τη σημασία αυτής της διαδικασίας για μια γόνιμη και δημιουργική συνέχεια, όχι μόνο για τη συνέχεια του σεμιναρίου, αλλά και για τις μετέπειτα δραστηριότητες των ομάδων μας στο σχολείο.

3. Ζήσης Αγγελίδης. Η φυσιγνωμία του σεμιναρίου:

Το επιμορφωτικό σεμινάριο – εργαστήριο που θα κάνουμε όλοι μαζί εισάγει μία ιδιαίτερη φυσιγνωμία σε αυτό που ονομάζουμε «εκπαίδευση για τη βιωσιμότητα-αιφορία». Βρισκόμαστε στο πεδίο, δηλαδή στο περιβάλλον της πόλης. Στην ουσία βρισκόμαστε σε άμεση σχέση με αυτό που είναι αλλά και χαρακτηρίζουμε στην περιβαλλοντική εκπαίδευση «διδακτικό μας αντικείμενο». Έχουμε λοιπόν από τη μια την «πόλη» από την άλλη την «αιφορία» και εμείς έχουμε το ρόλο του σχεδιαστή της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Εμείς δηλαδή, και οι μαθητές που συνεργαζόμαστε στο πλαίσιο διδάσκω-μαθαίνω και το περιβάλλον της Θεσσαλονίκης ως διδακτικό – μαθησιακό αντικείμενο (αντικείμενο παρατήρησης).

Για λίγο να φέρουμε στη σκέψη μας τη χάρτα των Ευρωπαϊκών αειφόρων πόλεων. Η χάρτα μας περιγράφει την αιφορία ως εκείνη τη: δημιουργική, δυναμική διαδικασία για την αναζήτηση ισορροπίας και αρμονίας. Το υγιές περιβάλλον, η κοινωνική συνοχή, η οικονομική αποδοτικότητα, η τοπική συμμετοχή, η δημοκρατία, αναφέρουν ότι είναι τα θεμέλια της αστικής αιφορίας. Εμείς θα επιχειρήσουμε τη δική μας τοπική χάρτα για κάθε περιβάλλον της πόλης που επιλέξαμε. Έτσι η φυσιγνωμία της εκπαίδευσης για τη «βιώσιμη πόλη» που επιχειρούμε εδράζεται στο ότι:

α) αντιλαμβανόμαστε το περιβάλλον της Θεσσαλονίκης ως ένα κοινωνικό-πολιτικό και πολιτισμικό δημιούργημα

β) πραγματευόμαστε θέματα που αναδύονται από τη ζωή των μαθητών στην πόλη τους. Στο περιβάλλον που διαμορφώνονται οι επιλογές τους, οι προσδοκίες τους, τα πρότυπα και οι αξίες τους.

γ) αξιοποιούμε την καθημερινή γλώσσα μέσω της οποίας επικοινωνούμε ως πολίτες έτσι που ο διάλογος αποτελεί το παιδαγωγικό θεμέλιο της «εκπαίδευσης για τη βιωσιμότητα».

Από το γενικό θέμα «βιώσιμη πόλη» θα επιλέξουμε ένα μέρος, ένα γεγονός, μία κατάσταση τα οποία θα αναφέρονται σε συγκεκριμένο χώρο – περιβάλλον. Το θέμα κατά την υλοποίησή του θα διατρέχει τέσσερις φάσεις α) περιγραφή, β) ερμηνεία, γ) θεσμοί, δ) εμείς και οι άλλοι.

Κεντρικός παιδαγωγικός στόχος, είναι η διαμόρφωση του ενεργού πολίτη. Δηλαδή του πολίτη, ο οποίος είναι ικανός να ερμηνεύει την πραγματικότητά του στο πλαίσιο της λειτουργίας των θεσμών, της παγκοσμιοποιημένης αγοράς και της μεταξύ τους σχέσης. Αλλά και του πολίτη, ο οποίος στρέφεται συνειδητά στον άλλο για να μοιραστεί σκέψεις, συναισθήματα και προσδοκίες και να συνενώσει με αυτόν τις δυνάμεις του για ένα συνολικό μετασχηματισμό της κοινωνίας.

Το σεμινάριο θα αρχίσει με ολομέλεια. Στη συνέχεια και από την πρώτη μέρα θα γίνει ο χωρισμός των συμμετεχόντων σε τέσσερις ομάδες. Κάθε ομάδα θα αποκρυσταλλώνει τα χαρακτηριστικά μιας φάσης και όλες μαζί θα συνθέτουν τη συνολική πρόταση για την επόμενη φάση.

4. Ευθύμης Παπαδημητρίου: Βιωσιμότητα και συστημική προσέγγιση

Με τις δραστηριότητές μας στο σεμινάριο θα προσπαθήσουμε να εστιάσουμε στα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την αειφορική – βιώσιμη οπτική του αστικού μοντέλου ζωής, έχοντας ως πεδίο εργασίας τη Θεσσαλονίκη. Είναι αναγκαίο όμως πριν την έξοδό μας σ' αυτή να προσπαθήσουμε να ορίσουμε την αστική αειφορία, αξιοποιώντας και τις πολλαπλές απόπειρες να διευκρινιστεί το περιεχόμενο των όρων αειφορία – βιωσιμότητα. Θα παρατηρήσουμε τότε την αλήθεια της άποψης πως η λέξη αειφορία «είναι μια λέξη που κρύβει περισσότερα απ' όσα φανερώνει» κάτι που μας οδηγεί σε μια προσπάθεια προσιδιορισμού και αποσαφήνισης. Στο δεύτερο μέρος της παρουσίασής μας θα περιγράψουμε την αξία της συστημικής προσέγγισης, όχι μόνο ως θεωρητικής ιδεολογικής αφητηρίας, αλλά κυρίως ως γόνιμου παιδαγωγικού εργαλείου, όπως αξιοποιείται τα τελευταία έτη από την Π.Ο. του Κ.Π.Ε. Ελευθερίου Κορδελιού.

5. Φρόσω Μοντεσάντου: Ομάδες εργασίας:

Στην εκπαίδευση για την αειφορία είναι εξαιρετικά σημαντική η δυνατότητα να συνεργαζόμαστε με άλλους ανθρώπους, στο πλαίσιο μιας ομάδας. Άλλωστε ο κοινωνικός βίος χαρακτηρίζεται από τη συμμετοχή μας σε ομάδες που αλληλεπιδρούν και επηρεάζουν η μια την άλλη, αναπτύσσοντας έναν αριθμό δυναμικών διαδικασιών. Αυτές οι διαδικασίες περιλαμβάνουν νόρμες, ρόλους, και σχέσεις, ικανοποιώντας την ανάγκη του "να ανήκεις κάπου" και συμβάλλουν στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς μας. Οι ομάδες έχουν τουλάχιστον δύο στόχους:

- να πραγματοποιήσουν ένα έργο
- να εξασφαλίσουν τις επιθυμητές κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα στα μέλη τους.

Μέσα στην ομάδα θα πρέπει να υπάρχει αποτελεσματική επικοινωνία που θα οδηγήσει τόσο στη δημιουργία αρμονικών σχέσεων, όσο και στην άμβλυνση των διαπροσωπικών και προσωπικών δυσκολιών. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα δούμε δραστηριότητες οι οποίες συντελούν στην ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας, ώστε τα μέλη της να μπορούν να δοκιμάσουν νέες συμπεριφορές, να ανακαλύψουν νέους τρόπους επικοινωνίας και να αναπτύξουν τη φαντασία και τη δημιουργικότητά τους, κινητοποιώντας το σώμα, το συναίσθημα και το νου.

19.00 – 21.00: Εργασία πεδίου ανά ομάδα.

1^η φάση: Παρατήρηση – περιγραφή του περιβάλλοντος και των εμπειριών μας.

Κάθε ομάδα με το συντονιστή θα πορευθεί στο περιβάλλον-αντικείμενο που επέλεξε και θα αρχίσει την πρώτη φάση των εργασιών σύμφωνα με αυτά που αναφέρονται στο φύλλο εργασίας ή και άλλα που η ομάδα αποφάσισε. Αφού η ομάδα ολοκληρώσει τις εργασίες και συζητήσει θα ετοιμασθεί για τη 2^η φάση.

Δεύτερη μέρα: Παρασκευή 8 Απριλίου, απόγευμα 17.00 – 19.30

**2^η φάση: Κριτικά ερμηνευτική. Διερεύνηση φυσικού – πολιτισμικού
Εργασία σε ομάδες:**

Η ομάδα επιστρέφει και πάλι στο περιβάλλον που επέλεξε αρχικά. Ξανά παρατήρηση η οποία αφορά στο γιατί του παρατηρούμενου. Εδώ θα εμφανιστούν οι ανθρώπινες δράσεις που έχουν σχέση με την παραγωγική διαδικασία, τη διαχείριση των συστημάτων πιθανόν γεγονότα, καταστάσεις που είναι και ο καθρέφτης της περιβαλλοντικής πραγματικότητας. Η ομάδα θα κρατήσει σημειώσεις σύμφωνα με το φύλλο εργασίας που θα δώσει ο συντονιστής. Στη συνέχεια θα συζητήσει. Τέλος θα γράψει ένα κείμενο με θέμα: Η πλατεία... ή ο τόπος...

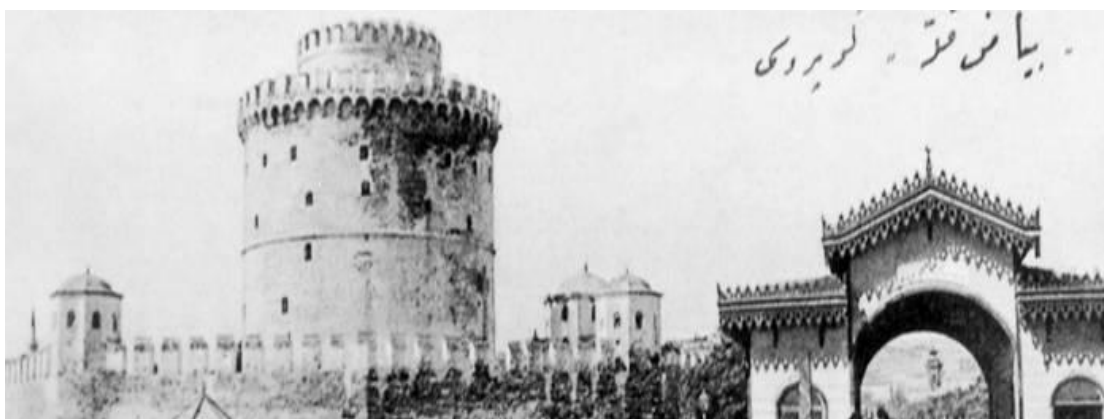
3^η φάση: Παρασκευή απόγευμα 19.30 – 20.00

Κατά τη διάρκεια της τρίτης φάσης παρατηρούμε, σκεπτόμαστε ότι δεν έχει φυσική υπόσταση. Θεσμικά όργανα, νομικά πρόσωπα δημόσιου και ιδιωτικού χαρακτήρα, άλλοι φορείς που έχουν σχέση με την περιβάλλον της εργασίας μας. Κρατούμε τα χαρακτηριστικά των προηγούμενων φάσεων και προσπαθούμε να «δούμε» ότι δεν είναι ορατό με τα μάτια.

Κατά την τρίτη φάση ακολουθούμε επίσης το φύλλο εργασίας και στην ουσία θα μιλήσουμε και θα προσπαθήσουμε να οικοδομήσουμε τον ενεργό πολίτη.

4^η φάση:

Κατά την τέταρτη φάση θα συνομιλήσουμε για τις δικές μας επιλογές και προσδοκίες. Να τις κρίνουμε, να πάρουμε αποφάσεις και να δεσμευτούμε γι αυτές. Να στρέψουμε το βλέμμα μας στους άλλους. Η βιωσιμότητα θα γίνει συμβίωση, συνύπαρξη με τον άλλο.

Τρίτη ημέρα: Σάββατο 9 Απριλίου, 09.00 – 13.00

Χώρος: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Κορδελιού-Ευόσμου.

09.00 – 10.00 Ολοκλήρωση του σχεδιασμού της πρώτης φάσεις από κάθε ομάδα

10.00 – 11.00 Παρουσίαση της πρώτης φάσης και συζήτηση. Θα εκφράσουμε τις εμπειρίες μας, θα ανακαλέσουμε μνήμες, σκέψεις και θα τις μοιραστούμε. Θα συζητήσουμε το νόημα που έχει το περιβάλλον που εργαστήκαμε ως ομάδα για την πόλη μας ή για το σχολείο μας ή για τους φίλους/ες μας.

11.00 – 12.30 Ολοκλήρωση της δεύτερης φάσης και παρουσίαση. Θα συζητήσουμε για την αλληλεξάρτηση των φυσικών με τις κοινωνικές διαδικασίες. Ποια είναι η καθημερινότητα στο πεδίο που εργαστήκαμε; Ποιες είναι οι δραστηριότητες των πολιτών; ποιοι κατοικούν; ποιοι την επισκέπτονται; Γιατί; Προσπαθούμε με άλλα λόγια να δούμε με καθαρό μάτι την εικόνα της πραγματικότητας. Θα αφιερώσουμε λίγο χρόνο στην ανάγνωση κειμένων και στη συζήτηση του θέματος φύση-πόλη-πολιτισμός.

12.30-14.00 Προσπαθούμε να εποπτικοποιήσουμε τους «θεσμικούς συνομιλητές» Συζητούμε για την κοινωνική πραγματικότητα σε σχέση με την επιβίωση – συμβίωση. Συνομιλούμε για τη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος που έχουμε ως αντικείμενο εισάγοντας θέματα αναγκών, προσδοκιών, αλληλεγγύης για τους συνανθρώπους μας. Στη φάση αυτή οικοδομούμε την κοινωνικά κριτική μαθησιακή διαδικασία και τον ενεργό πολίτη που για να ελέγξει τους θεσμούς και να τους αλλάξει, χρειάζεται πρώτα να τους αναγνωρίσει, και να κατανοήσει το είδος της εξουσίας που ασκούν επάνω του.

15.00-17.00 Συνομιλούμε για τις δικές μας επιλογές και προσδοκίες. Σχεδιάζουμε 2-3 δράσεις που συμφωνούμε ότι συμβάλλουν στη βιωσιμότητα του περιβάλλοντος της πόλης μας.

17.00-18.00 Γενική συζήτηση, απόψεις και αξιολόγηση.

Λήξη.

Καλή ξεκούραση

**από Ζήση, Χρυσούλα,
Ευθύμη, Γιώργο, Φρόσω.**

Παρατηρήσεις:

- I) Η 1^η, 2^η και 3^η φάση θα εξελιχθούν στο πεδίο. Ιδιαίτερα στην 1^η και 2^η φάση καθώς δεν θα έχουμε δυνατότητα να σχεδιάσουμε πλήρες «τέχνημα» θα κρατήσουμε σημειώσεις και θα δημιουργήσουμε πρόχειρα τεχνήματα. Αυτά θα παρουσιαστούν σε χώρο που θα επιλέξουμε την Παρασκευή (20.00-21.00). Το Σάββατο στο ΚΠΕ θα ολοκληρώσουμε την τρίτη και τέταρτη φάση και θα συνεχίσουν οι εργασίες σύμφωνα με το πρόγραμμα.
- II) Η παιδαγωγική ομάδα του ΚΠΕ θα μεριμνήσει για τα υλικά των ομάδων εργασίας